

3. Зниження фінансової незалежності або низька фінансова стійкість. На практиці низька фінансова стійкість погрожує можливими проблемами з погашенням зобов'язань у майбутньому та залежністю компанії від кредиторів, втратою самостійності. Про зростання залежності від кредиторів свідчить зниження коефіцієнту автономії або, навпаки, зростання коефіцієнту фінансового левериджу.

Аналіз коефіцієнтів фінансового аналізу зазвичай доповнюється методами факторного аналізу, що дозволяють кількісно виразити вплив певних процесів на зміни фінансового стану. За етапом аналітичних процедур повинен слідувати факт розробки антикризових заходів для поліпшення фінансового стану у майбутньому та прийняття відповідних управлінських рішень.

УДК 658.14

Р.І. Заdereцька

Національний університет «Львівська політехніка»

ВРАХУВАННЯ КРИТЕРІЮ ПОВЕРНЕНOSTІ ПРИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАЛУЧЕНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

© Р.І. Заdereцька, 2009

У тезах розглянуто основні теоретичні підходи до визначення економічної суті поняття «залучені кошти». Сформульовано основні підходи до залучених коштів в економічній літературі. Виокремлено склад залучених коштів на підприємстві.

Ключові слова: фінансові ресурси, залучені кошти, позикові кошти.

Annotation. In the thesis are considered basic theoretical approaches of the “funds involving” determination. The basic approaches of the funds involving are formulated. In the article are pick out composition of the funds involving on an enterprise.

Keywords: finance resources, involving funds, loans.

Актуальність проблеми.

Управління підприємством нерозривно пов'язане з використанням фінансових ресурсів, які беруть участь у всіх стадіях суспільного відтворення. Свою діяльність, підприємство, як правило, розпочинає використовуючи власні кошти, однак в процесі господарської діяльності виникає необхідність залучення додаткових коштів для здійснення операційної діяльності, забезпечення розвитку підприємства чи фінансування інвестиційних проектів. Саме з метою підтримки та розвитку виробничо-господарської діяльності суб'єкти господарювання використовують позичені та залучені кошти.

Аналіз останніх наукових досліджень.

З погіршенням ситуації в фінансово-кредитному секторі змінились умови на яких підприємство може залучити кошти для своєї діяльності. Відносно «дорогими» стали кредитні ресурси, залучення яких часто не є оптимальними шляхом вирішення проблеми фінансування діяльності підприємства. Таким чином, постає необхідність подальшого дослідження складу та форм залучення коштів для фінансового забезпечення виробництва продукції та інноваційного розвитку підприємства на ринку.

Викладення основного матеріалу дослідження.

В сучасній економічній літературі не прослідковується єдиного підходу до визначення складу залучених коштів підприємства. Для чіткого формулювання суті залучених коштів слід проаналізувати існуючі в економічній літературі підходи до визначення цього поняття.

Економічна енциклопедія дає визначення «залучених коштів» як «оборотні засоби, одержані підприємствами у тимчасове користування» Основним джерелом залучених коштів виступають кредити, однак у ролі залучених можуть виступати і кошти, які тимчасово належать підприємству - перехідна заборгованість по заробітній платі, бюджету тощо [1].

Фінансово-економічний словник Загороднього А.Г. та Вознюка Г.Л. надає таке визначення залучених коштів – це кошти залучені зі сторони. Розрізняють кошти залучені на довгостроковій та короткостроковій основі, строковість визначає різний склад залучених коштів, так до довгострокових відносять кошти, які формуються за допомогою реалізації цінних паперів та довготермінової кредиторської заборгованості. Короткотермінові – короткотермінова кредиторська заборгованість та заборгованість щодо сплати заробітної плати та податків; ці кошти мають термін сплати до одного року [2, с. 248].

В «Великому Бухгалтерському словнику» Азриліян А.Н. наводить визначення «залучених коштів», у вигляді коштів, які не належать підприємству, але які тимчасово, до повернення беруть участь у господарській діяльності в якості джерел формування оборотних коштів [3].

Професор А. М. Поддєрьогін у підручнику «Фінанси підприємств» виділяє такі поняття : «Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти. До власних належать: статутний фонд, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток. До залучених — отримані кредити, пайові та інші внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку» [4, с. 10].

Протопова В.О., Полонський А.Н. окрім власних коштів виокремлюють позикові та залучені кошти: «До позикових коштів відносяться довгострокові (на термін не більше одного року) та короткострокові кредити банків, а також довгострокові та короткострокові позики (крім банківських). Залучені кошти — це кошти інших підприємств, які тимчасово знаходяться в обороті даного підприємства у зв'язку з існуючою системою розрахунків або її порушенням (кредиторська заборгованість постачальникам, заборгованість фінансовим органам по платежах, іншим кредиторам, доходи майбутніх періодів тощо)» [5].

Терещенко О.О. у підручнику «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» ототожнює поняття залучені кошти з позиченими: « частина активів підприємства, що профінансована його кредиторами всіх видів» [6, с. 13].

Василик О.Д. в «Теорії фінансів», вважає, що підприємство повинно активно використовувати як власні так і позичені кошти. «Залучення позикових коштів важливе, - зазначає автор, - бо скорочує загальну потребу господарства в обігових коштах, стимулює прагнення до ефективного їхнього використання» [7, с. 247].

Шеремет О.О. за ознакою власності виділяє власний та позичений капітал, зазначаючи, що розподіл слід робити спираючись на статті розділів балансу підприємства [8.с.25].

Тарасюк Г.М. та Шваб Л.І. також виділяють власні та залучені кошти. До залучених коштів вони відносяться всі ті, які необхідно повертати [9].

Поліщук М.П. та Михайленко П.П. суть залучених коштів визначають, як зобов'язання підприємства, з визначеною сумою та часом погашення [10].

Покропивний С.Ф. визначає поняття позикових (залучених) коштів, підкреслюючи, що ці ресурси залучаються на умовах поверненості на довготерміновий чи короткотерміновий період і набувають форми банківського кредиту [11.с.75].

Кірейцев Г.Г. у праці «Фінансовий менеджмент» сутність позикових коштів визначає як кредит та кредиторська заборгованість підприємства, надані підприємству у тимчасове користування. Однак, зазначає, що «користування кредитами та позиками є платним, а кредиторською заборгованістю - безкоштовним» [12.с.183].

Карлін Т.Р. в книзі «Аналіз фінансової звітності» вважає за доцільне використовувати термін «залучення позичених коштів» та аналізувати їх за допомогою балансу підприємства, зокрема за тими статтями, які відносяться до структури позичених коштів[13.с.176].

Визначення суті залучених коштів іноземними авторами також не є одноставним. Ван Хорн Дж. К. наводить термін «спонтанне фінансування», яке власне розглядається як залучення коштів. Основними джерелами спонтанного фінансування є кредити банків та позики інших суб'єктів господарювання. [14.с.303].

Нікбахте Е. та Гроппеллі А. розглядають кошти підприємств стосовно джерел їх надходження як внутрішні та зовнішні. До зовнішніх належать банківські кредити та операції які підприємство проводить з акціями. Фактично автори схильні ототожнювати поняття позичених та залучених коштів і також розглядати їх в межах статей балансу [15].

Сафронов Н.А. визначає, що в процесі господарської діяльності потреба в оборотних коштах може змінюватись, тому підприємству не варто повністю формувати оборотні кошти за рахунок власних джерел. Для ефективного обігу оборотних коштів слід застосовувати, позикові та залучені кошти. [16].

Ковальов В.В. в підручнику «Фінансовий аналіз: Управление капиталом» визначає зовнішні і внутрішні джерела фінансування підприємства, до внутрішніх належать власні кошти, до зовнішніх - залучені(позикові) кошти. Основними джерелами залучених коштів є позики, кредити банківських установ, операції з цінними паперами, кредиторська заборгованість [17.с.15].

Таким чином, можна виділити кілька основних підходів до визначення суті «залучених коштів» у сучасній економічній літературі. На рис. 1 представлені основні підходи, які були виокремлені в процесі проведеного аналізу:

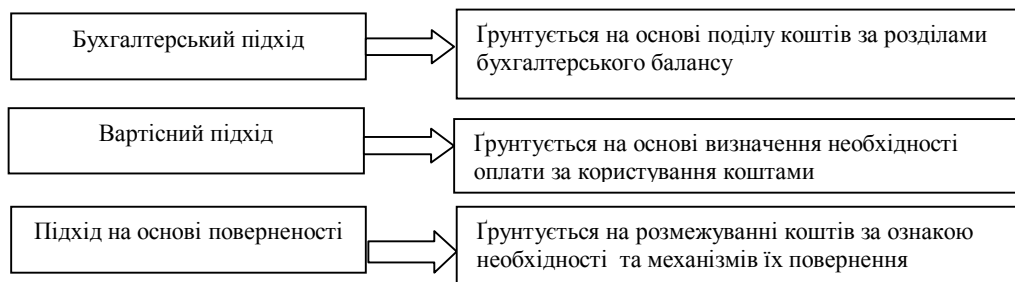

Рис. 1. Основні підходи в економічній літературі до визначення поняття «залучені кошти»

Бухгалтерський підхід сформований на основі розподілу коштів статтями їх обліку по розділах бухгалтерського балансу. Таким чином, виділено власні кошти і зобов'язання підприємства. Наведений підхід необхідною умовою ставить повернення коштів після процесу їх використання, розмежовуючи довгострокові та короткострокові залучені кошти. При обґрунтуванні залучення коштів за допомогою балансового методу варто враховувати вплив джерел коштів на структуру балансу. Недоліком підходу можна вважати те, що важко прослідкувати механізм надходження коштів.

При вартісному підході виділяють власні, позичені так і залучені кошти. Аналізуючи залучення коштів підприємства з погляду вартісного підходу основну увагу слід приділити порівнянню між власними можливостями підприємства та залученням коштів зі сторони. Існує ризик втрати власних коштів, які доведеться повертати за користування залученими чи позиченими коштами. Вартість залучених чи позичених коштів для фінансування діяльності повинна бути меншою ніж вартість перспективи залучення коштів за допомогою власних внутрішніх можливостей.

Підхід на основі поверненості, можна пов'язати з вартісним підходом, оскільки не всі кошти, які залучає підприємство необхідно повертати. Кошти залучені від зміни обіговості капіталу та реструктуризації власних активів підприємства, надходять у вільне користування і не потребують повернення чи плати за їх використання. Кошти залучені на основі реалізації акцій та облігацій підприємства також можна віднести до коштів які підприємством не повертаються. У цьому разі залучення здійснюється за допомогою дивідендних чи інших виплат.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок в даному напрямі

При формуванні залучених коштів підприємству слід враховувати їх особливості – джерела надходження, поверненість та оптимізацію вартості. З врахуванням поверненості залучені кошти поділяються на власні та залучені за сторони на основі поверненості. Ці особливості необхідно враховувати при формуванні ефективного механізму залучення коштів на підприємство.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: у 3-х томах. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000 -2001.
2. Фінансово-економічний словник. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.
3. Большой бухгалтерський словарь/Под.ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1999. -574с.
4. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. - 3-є вид.перероб. та доп. – К.:КНЕУ, 2000. -460с.
5. Протопова В.О., Полонський А.Н. Економіка підприємства. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. - Київ: ЦУЛ, 2003. - 220с.
6. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.
7. Василик О. Д. Теорія фінансів. Підручник. — К.: НІОС, 2000. - 416 с
8. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К., 2005.- 196с.
9. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. - Київ: "Каравела", 200.,- 432 с.
10. Основи підприємницької діяльності М.П. Поліщук, П.П. Михайленко, Житомир: ЖІТІ, 2000. – 172 с.
11. Экономика предприятия Учебник / Под общ. ред. С. Ф. Покропивного. — Пер. с укр. 2-го перераб. и доп. изд. — К.: КНЭУ, 2002.
12. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник: – За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. 496 с.

13. Карлин Т.Р, Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP) Учебник – М.: ИНФРА , 1998. – 448с.
14. Ван Хорн, Дж.К. Основы управления финансами: Пер.с англ./ Гл. ред.. серии Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 800с.
15. Нікбахте Е, Гролеллі А. Фіннаси/Пер.з англ.. В.Ф Овсієнка та В.Я. Мусієнка, - К.: Основи, 1993. – 383с.
16. Экономика предприятия: Учебник/ Под ред. проф. Н.А. Сафронова. - М.: "Юристъ", 1998. - 584 с.
17. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.—2-е изд., перераб. и доп.—М.: Финансы и статистика, 2000.

УДК 338.24: 330.341.1

В.П. За луцький

Національний університет «Львівська політехніка»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© В.П. Залуцький, 2009

У тезах розкрито сутнісне поняття соціально-економічний розвиток (СЕР) машинобудівних підприємств, виділено показники, які їх характеризують; описано методи та принципи, яких бажано дотримуватись керівникам підприємств для досягнення СЕР.

На сьогодні вітчизняний машинобудівний комплекс зумовлює необхідність СЕР з метою досягнення ефективної та конкурентоспроможної діяльності. Як відомо, основу технологічного розвитку багатьох економічно розвинутих держав представляє машинобудівна галузь.

Огляд та аналіз діяльності окремих машинобудівних підприємств показав, що найефективніші підприємства, які можуть без особливих втрат адаптуватись до дії впливу світової економічної кризи, забезпечувати конкуренцію на внутрішньому та зовнішніх ринках, мають досягнутий високий рівень СЕР. Проблема у першу чергу полягає у необхідності виділення показників, які характеризують економічний та соціальний розвиток на машинобудівних підприємствах; визначення методів та принципів, яких необхідно дотримуватись керівникам, щоб досягти бажаного рівня СЕР на машинобудівних підприємствах.

Більшість дослідників під розвитком розуміють зміну чого-небудь. У свою чергу, розвиток тісно пов'язаний з потенціалом. Він вказує на ступінь використання потенціалу. Під СЕР машинобудівних підприємств доцільно розуміти зміни соціальних та економічних показників під впливом реалізації рішень щодо використання соціально-економічного потенціалу. Соціально-економічний потенціал машинобудівного підприємства утворює систему ресурсів і можливостей (наявність матеріальних, нематеріальних ресурсів, індивідуальних намірів керівників підприємства, щодо реалізації соціальних і економічних цілей, діючих планів СЕР, набутих зв'язків із бізнес-партнерами тощо), які у взаємодії можуть забезпечити СЕР.

На рис. 1 наведено показники, за даними яких можна проаналізувати про досягнутий рівень СЕР машинобудівного підприємства.

Досягнутий машинобудівним підприємством СЕР відображає взаємозв'язки між соціально-економічним потенціалом і рішеннями керівників щодо його використання.

Керівники машинобудівних підприємств приймають рішення про вибір способів використання соціально-економічного потенціалу під впливом аналізу інформації про вже досягнутий рівень СЕР. Сформовані рішення призводять до використання потенціалу. Як наслідок, відбувається зміна значень показників соціального і економічного розвитку.

До методів забезпечення СЕР машинобудівних підприємств належать: інтенсифікація виробництва; реорганізація організаційної структури управління; раціоналізація логістики;